

Türk Turizm Araştırmaları Dergisi

2020, 4(4): 3486-3507.

DOI: [10.26677/TR1010.2020.574](https://doi.org/10.26677/TR1010.2020.574)

ISSN: 2587-0890 Dergi web sayfası: <https://www.tutad.org>

ARAşTIRMA MAKALESİ

Türkiye’de Kayak Sporunu ve Uludağ Algısının Tarihsel Temelleri: Karlı Dağdaki Ateş Filminin Göstergebilimsel İncelemesi

Dr. Öğr. Üyesi Savaş EVREN, Gümüşhane Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Gümüşhane, e-posta:

savasevren@gumushane.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4558-9720>

Öz

Bu çalışma, Türkiye’de kayak sporunu ve Uludağ algısının tarihsel temellerinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, Uludağ’da geçen en önemli Yeşilçam Filmlerinden biri olan Karlı Dağdaki Ateş filminin göstergebilimsel incelemesi yapılmıştır. Çözümleme için öncelikle filmin ön incelemesi yapılmış, Uludağ ve kayak sporuna ilişkin güçlü mesajların yansıtıldığı beş sahne belirlenmiştir. Ardından, belirlenen sahneler Roland Barthes’in göstergebilimsel yaklaşımı çerçevesinde analiz edilmiştir. Bu kapsamda, ilgili sahnelerdeki göstergeler, gösteren-gösterilen ve düz anlam-yan anlam bağlamında değerlendirilmiş; diğer bir ifadeyle, filmdeki görüntüler ve diyaloglar ile bunların Uludağ imajı ve kayak sporu algısı çerçevesindeki yan anlamları incelenmiştir. Bulgulara göre, Uludağ imajının tarihsel temelleri açısından “romantik üst sınıf destinasyonu” ve “büyüleyici, mistik kayak merkezi” gibi faktörler öne çıkmaktadır. Kayak sporu algısının tarihsel temelleri açısından ise zor, tehlikeli (özellikle kadınlar, yaşlılar ve kilolular için) ve elitist algısı öne çıkmaktadır. Ayrıca bazı sahnelerde kayak sporunun zevkli ve prestijli olduğuna ilişkin yansımalar vardır. Güncel literatür kapsamında yapılan karşılaştırmalar ise bu algıların günümüzde büyük ölçüde varlığını koruduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Uludağ, Kayak, Kış Turizmi, Yeşilçam, Karlı Dağdaki Ateş, Göstergebilim.

Makale Gönderme Tarihi: 30.05.2020

Makale Kabul Tarihi: 06.10.2020

Önerilen Atıf:

Evren, S. (2020). Türkiye’de Kayak Sporunu ve Uludağ Algısının Tarihsel Temelleri: Karlı Dağdaki Ateş Filminin Göstergebilimsel İncelemesi, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(4): 3486-3507.

© 2020 Türk Turizm Araştırmaları Dergisi.

Journal of Turkish Tourism Research

2020, 4(4): 3486-3507.

DOI: [10.26677/TR1010.2020.574](https://doi.org/10.26677/TR1010.2020.574)

ISSN: 2587-0890 Journal Homepage: <https://www.tutad.org>

RESEARCH PAPER

Historical Basis of the Perceptions towards Ski Sports and Uludağ in Turkey: Semiotic Analysis of the film Fire on the Snowy Mountain

Assistant Prof. Dr. Savaş EVREN, Gümüşhane University, Faculty of Tourism, Gümüşhane, e-mail: savasevren@gumushane.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4558-9720>

Abstract

This study was carried out to investigate the historical basis of the perception in Turkey towards Uludağ and the sport of skiing. In this context, a semiotic examination of the movie called Karlı Dağdaki Ateş (Fire on the Snowy Mountain), one of the most important Yeşilçam Films in Uludağ, has been conducted. For the analysis, firstly, the preliminary examination of the film was made and five scenes were identified in which strong messages about Uludağ and ski sports were reflected. Then, the determined scenes were examined within the framework of Roland Barthes' semiotic approach. In this context, the signifiers in the relevant scenes were evaluated in the context of sign-signified and denotation-connotation; in other words, the scenes and dialogues in the film and their connotations within the framework of Uludağ image and skiing perception were examined. According to the findings, factors such as "romantic upper-class destination" and "fascinating, mystical ski resort" become prominent in terms of the historical foundations of Uludağ image. In terms of the historical foundations of the skiing sports perception, the perception of difficult, dangerous (especially for women, the elderly, and overweight) and elitist become prominent. Also, in some scenes, there are reflections that skiing is enjoyable and prestigious. The comparisons made within the scope of the current literature have revealed that these perceptions remain largely in present.

Keywords: Uludağ, Ski, Winter Tourism, Yeşilçam, Fire on the Snowy Mountain, Semiotic.

Received: 30.05.2020

Accepted: 06.10.2020

Suggested Citation:

Evren, S. (2020). Historical Basis of the Perceptions towards Ski Sports and Uludağ in Turkey: Semiotic Analysis of the film Fire on the Snowy Mountain, *Journal of Turkish Tourism Research*, 4(4): 3486-3507.

© 2020 Türk Turizm Araştırmaları Dergisi.

GİRİŞ

Filmlerin veya dizilerin destinasyonlar üzerinde önemli etkileri vardır. Filmlerde/dizilerde yaratılan olumlu algılar destinasyonların imajını güçlendirip ziyaretçi sayılarını arttırmakta; olumsuz algılarsa destinasyonun imajına zarar vermekte, ziyaretçi sayısını azaltmaktadır. Ayrıca filmlerin/dizilerin destinasyonda gerçekleştirilen aktivitelere yönelik algılar üzerinde de etkileri söz konusudur. Dahası, bu etkiler sadece filmin/dizinin çekildiği dönemde değil, gelecekte de varlığını sürdürülebilmektedir (Hudson ve Ritchie, 2006a). Dünya genelinde pek çok destinasyon, filmlerin/dizilerin etkisiyle ziyaretçi sayısında büyük artışlar yaşamaktadır. Türkiye’de de özellikle Mardin, Kapadokya ve Çanakkale gibi destinasyonlar, film turizmi açısından önemli örnekler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Uludağ da literatürde üzerinde pek durulmasa da film turizmi açısından son derece önemli destinasyonlardan biridir. Öyle ki, özellikle 1960-1990 arasında çekilen pek çok filmde Uludağ manzaralarına ve kayak sahnelerine rastlamak mümkündür. Dolayısıyla Türkiye’de Uludağ ve kış sporlarına ilişkin güncel algıların temellerinin bu filmlerde yattığı söylenebilir. Literatürde de Uludağ’da çekilen filmlerin önemine dikkat çeken çalışmalara rastlanmaktadır (Evren ve Güldemir, 2016; İnal, 2019). Ancak filmlerin Uludağ’ın imajı ve kış sporları algılamaları üzerindeki etkilerini bilimsel olarak inceleyen bir çalışmaya rastlanılmamaktadır. Bu noktadan hareketle, mevcut çalışmada, büyük bölümü Uludağ’da geçen ve hem Uludağ hem de kayak sporu hakkında güçlü mesajlar içeren 1969 yapımı Karlı Dağdaki Ateş filminin göstergebilimsel incelemesi yapılmaktadır. Bu film, Refik Halid Karay tarafından Uludağ’daki gerçek bir aşk hikayesinden esinlenilerek kaleme alınan Karlı Dağdaki Ateş romanının, biraz değiştirilerek beyaz perdeye aktarılmış halidir.

Göstergebilimsel inceleme kapsamında Roland Barthes’in gösterge-gösteren-gösterilen ayrımı ile düz anlam-yan anlam ayrımı dikkate alınmıştır. Bu kapsamda, filmde yaratılan Uludağ ve kayak sporu algıları hem görüntüler hem de diyaloglar üzerinden incelenmiştir. Elde edilen bulgular, literatürde ortaya konan güncel algılarla kıyaslanmış ve filmin etkisi hakkında yorumlarda bulunulmuştur.

TÜRKİYE’DE KIŞ TURİZMİ ve ULUDAĞ

Kış turizmi olgusunun temelinde kuşkusuz kayak vardır. Kayak yapmanın geçmişi ise Çin’in Altay Dağlarında bulunan yeni duvar resimleriyle M.Ö. 8000’lere kadar gitmektedir (International Skiing History Association, 2019). İnsanların yüz yıllar boyunca ulaşım, avlanma veya askeri amaçlarla kullandığı kayak, ancak 1800’lü yıllarda bir spor ve eğlence aracı haline gelebilmiş, ardından da turizmin bir parçası olmaya başlamıştır. 1900’lerin ortasında ise yeni modern destinasyonların kurulması ve kayakçı sayısının artmasıyla, kış turizmi en önemli turizm çeşitlerinden biri haline gelmiştir (Hudson, 2003).

Türklerde kayağın geçmişi Orta Asya Türklerine dayandırılmakla birlikte, modern Türkiye’nin kayakla tanışması 20. yüzyılın başlarına denk gelmektedir. İlk olarak, Büyük Britanya Kayak Kulübü üyesi bir grup, Karadağ’dan Trakya’ya bir tur düzenleyip yerel halkı kayakla tanıştırmıştır. Ardından 1915’te Erzurum’da Avusturyalı askerler Türk askerlerine kayağı öğretmiş, askerlerden gören yerel halk da kayağa ilgi göstermeye başlamıştır (Demiroğlu, 2014; Ülker, 2006). Kayağın turizmin bir ögesi haline gelmesi ise 1930’larda Uludağ’da olmuştur. Uludağ’a 1933 yılında İstanbul’da görev yapan öğretmenler tarafından gerçekleştirilen ilk toplu ziyaretler, Türkiye’de kış turizminin başlangıcı olarak görülmektedir (Ülker, 2006). Dolayısıyla, Türkiye’de kış turizminin başladığı yer olan Uludağ’ın, ülkenin kış turizmi tarihinde çok önemli bir yeri vardır.

Uludağ, bir kayak merkezi haline gelmeden önce, uzun yıllar boyunca ruhani özellikler yüklenen bir dağ olmuştur. Antik Yunan döneminde, gökyüzüne yakınlığından dolayı, tanrıların burada yaşadığına inanılmış ve Tanrı Dağı anlamına gelen Olympos ismi verilmiştir. Bizans döneminde ise dağda manastırlar olduğu ve burada keşişlerin yaşandığına inanılmıştır. Bu inanış Osmanlı Döneminde de devam etmiş ve uzun yıllar Keşiş Dağı ismiyle anılmıştır. Cumhuriyetin kurulmasından sonra ise 1925 yılında, Dr. Osman Şevki Uludağ'ın¹ önerisiyle Uludağ ismini almıştır. Uludağ'da kayakla ilgili ilk hareketlenmeler de bu döneme denk gelmektedir. Şaban Örnektekin adında bir tıp doktoru, 1924 yılında kendi kişisel çabalarıyla, yaya olarak Uludağ zirvesine çıkıp kayak yapmak istemiştir. Örnektekin, zirveye çıkmayı başaramasa da ne bir otel ne de bir sığınak bulunan Uludağ'da, çadırda kalıp birkaç gün kayak yapıp ismini Uludağ tarihine yazdırmıştır. Örnektekin'den sonraki ikinci önemli kayak hareketi, yine bireysel bir girişim olarak, spor teşkilatı antrenörü Alexi Abraham tarafından 1933 yılında gerçekleştirilmiştir. Abraham, bu deneyimi sırasında Örnektekin'den daha şanslıdır. Çünkü Abraham dağa çıktığında, Uludağ Otel'i (sonra Büyük Otel olmuştur ismi) açıktır ve Abraham orada konaklayabilmiştir. 1933 yılının Uludağ için bir dönüm noktası olduğunu söylemek mümkündür. Zira Abraham'ın ziyaretinin dışında, İstanbul'daki üniversitelerde görevli bazı hocaların grup halinde yaptıkları ilk ziyaretler, 1931'de yaz ziyaretçileri için kurulan Uludağ Otel'in kışları da hizmet vermeye başlaması ve Uludağ'da turizmin gelişmesinde çok büyük payı olan Bursa Dağcılık Kulübünün kurulması gibi gelişmeler, 1933 yılında gerçekleşmiştir (Evren ve Güldemir, 2016; İnal, 2019).

1933 yılını takip eden dönemde Uludağ'da kış turizmi yavaş yavaş gelişmeye başlamıştır. Özellikle ilk yıllar büyük zorluklarla doludur. Örneğin, 1930'lu ve 1940'lı yıllarda, ulaşım eksikliğinden dolayı Uludağ'a çıkmak ve kayak yapmak oldukça zordur. Ancak yeni kurulan Cumhuriyetin batılılaşma projesinin bir parçası haline gelen kayak olgusu, o dönemde özellikle devletin öncü yatırımlarıyla desteklenmiştir (İnal, 2019). 1931'de açılan Uludağ (Büyük) Otel ve 1935'te açılan Kayak Evi birer kamu yatırımdır ve 1933'te kurulan dağcılık kulübünde kamu temsilcileri ağırlıktadır. Tabi ki, o dönemde insanların kayak sporunu sevmeleri, hatta kayak tutkunu haline gelmelerinin de Uludağ'ın gelişmesinde büyük payı vardır. Bursa'da yaşayanlar yaya olarak dağa çıkmakta, birkaç saat kayıp geri dönmekteydi; İstanbul'dan gelenlerse yolun büyük bölümünü yaya olarak veya katır sırtında gitmekteydiler. Böylesi bir zorluğa, kayak aşkı olmadan katlanmak pek mümkün değildir (Evren ve Güldemir, 2016).

1933'ten sonra, 1946 ve 1957 yılları da Uludağ için dönüm noktalarıdır. Uludağ'ın ilk özel yatırımcıları Mehmet ve Fatma Beceren çifti 1946'da ilk kantini, 1957'de ilk özel teşebbüs otelini (Odun Palas) açmışlar ve bugünkü Beceren Tesislerinin temellerini atmışlardır. Beceren'ler ayrıca 1950'lerin ortalarında Kirazlıyayla'da kurulan ilk liftin de işletmecisidir. 1960'larda ise Beceren ailesinin ardından diğer özel müteşebbisler Uludağ'da rol almaya başlamıştır. Uludağ'a getirdiği büyük yeniliklerle (ilk özel telesiyej gibi) Otel Fahri'nin kurucusu merhum Fahri Kınav ile küçük briket bir yapıyla başladığı Uludağ kariyerini büyük lüks otellere taşıyan Enver Alkoçlar'ı öncüler arasında saymak mümkündür. 1960'larda ayrıca, karayollarının geliştirilmesi ve Bursa'dan Uludağ'a teleferik yapılmasıyla (1963) ulaşım da kolaylaştırılmıştır (Evren ve Güldemir, 2016).

1970'lerde ise artık Uludağ'da özel teşebbüslerin sayısı artmaya başlamış ve Uludağ dönemin en önemli destinasyonlarından biri haline gelmiştir. Bu kapsamda, 1970'lerden itibaren Uludağ, İstanbul zenginlerinin uğrak yerine dönüşmüş, ünlü sanatçılar hem sahne almak hem de tatil yapmak için Uludağ'ı tercih etmiş; hatta hiç kayakla alakası olmayanlar, sırf objektiflere poz vermek için Uludağ'a akın etmişlerdir. 1980'ler ve 1990'larda ise Uludağ gerek özel sektör

¹ Osman Şevki Bey, 1934 tarihli soyadı kanunundan sonra, kendi soyadını da "Uludağ" olarak belirlemiştir.

gerekse kamunun yatırımlarıyla, kapasite ve sürdürülebilirlik problemleri yaşamaya başlamıştır. Milli Park olmanın getirdiği bürokratik süreçlerin fazlalığı ve çok başlılık da eklenince, problemler büyümüştür (Evren ve Güldemir, 2016). Ayrıca özellikle Kartalkaya, Erciyes, Palandöken ve Sarıkamış gibi önemli rakiplerin 1970'lerden itibaren varlık göstermeye başlaması da, Uludağ'ın işini zorlaştırmaya başlamıştır. Ancak Uludağ, tüm yapısal ve yönetsel problemlerine rağmen halen pazarın hakimidir. Türkiye'nin ilk kayak merkezi olması ve gece eğlencesini en etkili sunan destinasyon olmasının da etkisiyle, kayak severlerden büyük ilgi görmektedir (Evren ve Kozak, 2018).

TÜRK SİNEMASI ve ULUDAĞ

Turizm-Sinema İlişkisi

Turizmin filmlerle/dizilerle ilişkisi, turizm literatüründe son yıllarda en çok işlenen konulardan biridir. Bu alanda önemli sayıda araştırmaya rastlamak mümkündür (Örneğin; Riley vd., 1998; Hudson ve Ritchie, 2006b; Beeton, 2008; Yılmaz ve Yolal, 2008; Şahbaz ve Kılıçlar, 2009; Saltık vd., 2010; Kervankıran ve Çuhadar, 2018). Hatta filmlerin destinasyonlar üzerindeki etkilerinin belirginleşmesiyle "film turizmi" (veya film-etkili turizm) şeklinde bir olgu ortaya çıkmıştır (Güngör ve Uysal, 2019). Bu olgu, insanların bir destinasyonu ve/veya aktiviteyi ekranda gördükten sonra, o destinasyona gitmesi ve/veya o aktiviteye katılmasından doğan turizm hareketlerini ifade etmektedir (Beeton, 2008).

Araştırmalar genel olarak dizilerinin veya filmlerinin ziyaretçi sayılarının artışında önemli etkileri olduğunu göstermektedir. Dünya çapındaki çarpıcı örneklere bakıldığında; Game of Thrones dizisinin Hırvatistan'ın, Outlander dizisinin ve Braveheart filminin İskoçya'nın, Hobbit ve Lord of the Rings filmlerinin Yeni Zelanda'nın ziyaretçi sayılarında büyük artışlar yarattığı görülmektedir (Turizm Güncel, 2015). Hudson ve Ritchie (2006b) bu gelişmeleri bazı rakamlarla da ortaya koymaktadır. Örneğin; Braveheart filmi İskoçya'da Wallace Anıtı'nın ziyaretçi sayısını %300 arttırmış, Lord of the Rings filmi 1998-2003 arasında Yeni Zelanda'nın İngiliz pazarında %10'luk artış yaratmış, Er Ryan'ı Kurtarmak filmi Fransa'nın Normandiya destinasyonunda Amerikalı turist sayısında %40 artış sağlamıştır.

Türkiye de film turizmi açısından önemli bir ülkedir. Türk dizilerinin yurtdışına satışında yaşanan olumlu gelişmelerin de etkisiyle, bazı destinasyonlar gerek iç pazarda gerekse dış pazarda önemli yer edinmektedir. Bu kapsamda, Asmalı Konak dizisinin Kapadokya destinasyonu üzerindeki etkisi ve Sıla dizisinin Midyat üzerindeki etkisi özellikle iç pazar bağlamında önemli örneklerdir (Saltık vd., 2010). Dış pazar açısından en önemli gelişmelerden birini ise Truva filmi sayesinde Çanakkale yaşamıştır. Hudson ve Ritchie (2006b), Truva filminin Çanakkale'de ziyaretçi sayısını %73 arttırdığını ifade etmektedir. Son yıllarda ise Orta Doğu ve Doğu Avrupa ülkelerine satılan Türk dizilerinin (Gümüş, Binbir Gece, Muhteşem Yüzyıl vb.) etkisi söz konusudur. Ballı vd. (2013), dizilerin bu ülkelerde gösterime girmesinin ardından Türkiye'ye yönelik ziyaretlerde anlamlı artışlar olduğunu ortaya koymuştur.

Film turizminin destinasyonlara etkisi sadece ziyaretçi sayısı artışıyla sınırlı değildir. Filmler/diziler, destinasyon imajının gelişmesine de büyük katkı sunmakta; insanlar ziyaret gerçekleştirirse dahi o destinasyona yönelik olumlu algılara sahip olabilmektedirler. Tabi, bunun tam tersi de mümkündür. İlgili filmde veya dizide destinasyona yönelik olumsuz bir imaj çizildiğinde, seyircinin destinasyona ilişkin algılarının olumsuz yönde gelişmesi söz konusudur. Dahası, filmlerle/dizilerle yaratılan imajın kalıcılığı yüksektir ve değiştirilmesi zordur. Bu noktada, destinasyonda çekilen filmler ya da başka bir yerde çekilse de destinasyonu konu alan filmlerde yansıtılan olumlu imaj destinasyona ziyaretçi sayısını arttırırken; olumsuz imaj

ziyaretleri sınırlamaktadır. Filmin üzerinden yıllar geçse dahi, insanların üzerindeki etkisinin sürmesi mümkündür (Hudson ve Ritchie, 2006a). Örneğin 1978 yapımı Gece Yarısı Ekspresi filmi, bir Amerikalının Türkiye’de yaşadığı sıra dışı kötü deneyimi göstererek Türkiye’nin imajına zarar vermiştir (Yanmaz, 2011). Dolayısıyla destinasyonların imajının oluşumu üzerinde, tarihsel süreç içinde çekilen filmlerin/dizilerin etkisi büyüktür ve hem filmin/dizinin çekildiği yıllardaki algıları şekillendirmekte hem de yıllar sonrasına yansımaları olmaktadır.

Yeşilçam ve Uludağ

Yukarıda da değinildiği gibi, filmlerin veya dizilerin destinasyonların yıllar boyunca oluşturduğu imajı üzerindeki etkisi oldukça önemlidir. Bu noktada, destinasyonun bugünkü imajı üzerinde güncel pazarlama iletişimi etkinliklerinin veya güncel dizilerin/filmlerin etkisi olduğu gibi, geçmişte yayınlanan filmlerin/dizilerin etkisi de söz konusudur. Bu bölümde öncelikle güncel araştırmalardan hareketle Uludağ’ın mevcut imajı incelenecek, ardından Uludağ’da geçen Yeşilçam filmleri kısaca değerlendirilecektir.

Her destinasyonda olduğu gibi, Uludağ’da da yıllar içinde oluşan bir imaj vardır ve bu imaj araştırmalara yansımaktadır. Örneğin Evren (2016) Türkiye’deki beş kayak merkezinin rekabetçi konumlarını incelediği çalışmasında, Uludağ’ın pek çok olumlu özelliğe sahip olmasına rağmen özellikle gece eğlencesi ve konaklama olanakları açısından rakiplerinden farklı, ayırt edici bir konuma sahip olduğunu tespit etmiştir. Uludağ’ın en önemli rakibinin Kartalkaya olduğunu ortaya koyan yazar, ziyaretçi algılarında rakipleriyle kıyaslanınca güçlü imajıyla öne çıkan tek destinasyonun Uludağ olduğunu belirlemiştir. Atay ve Akyurt (2009), Uludağ’ın imajı üzerine yürüttükleri çalışmada; fiyat, doğal çevre, turistik tesislerin hijyeni ve kar yapısının, destinasyonun imajını oluşturan önemli özellikler olduğunu bulmuşlardır. Gençer vd., (2008) ise Uludağ’da hizmet kalitesi algılarına en fazla etki eden özellikleri araştırmış ve bu kapsamda, “kayak pistleri ve malzemeleri” ve “eğlence” boyutunun en önemli belirleyiciler olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu araştırmalar genel olarak değerlendirildiğinde, Uludağ’ın kayak dışı eğlencesi ve turizm üstyapısı olanaklarıyla belirgin bir imaj yarattığı söylenebilir.

Uludağ imajının ve hatta Türkiye’de kış turizmi algısının oluşmasında Uludağ’da geçen filmlerin de etkisinin olduğu düşünülmektedir. Zira uzun yıllar boyunca Türkiye’de kış turizmi denildiğinde akla ilke gelen destinasyon Uludağ olmuş ve bazı araştırmalar, bu algının çok da değişmediğini göstermektedir. Örneğin Paslı ve Zerre (2020), lisans düzeyinde turizm öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmada “kış turizmi” denildiğinde, öğrencilerin aklına ilk olarak kayak olgusunun, ikinci olarak Uludağ’ın geldiğini tespit etmişlerdir.

Uludağ, özellikle 1970’lerde pek çok filme doğal stüdyo olmuştur. İnal (2019), bu dönemde çekilen Uludağ filmlerinin genel olarak kayağı üst kesimin tatil alışkanlıklarından biri olarak yansıtan; temelde elitizm, romantik ve egzotizm kokan filmler olduğunu ifade etmektedir. Mevcut çalışmada Uysal (2017) ve Peker’in (2019) incelemelerinden yararlanarak (bazı eklemeler de yapılarak), en azından bir kısmı Uludağ’da çekilen filmlerin listesi oluşturulmuştur (Tablo 1).

Tabloda görüldüğü üzere, Yeşilçam sinemasında 33 filmin en azından bir kısmı, Uludağ’da çekilmiştir. Ancak filmlerden sadece 29’u hem Uludağ’da çekilmiş hem de filmlerde Uludağ’dan söz edilmektedir. Dolayısıyla bu 33 filmde sadece 29’unun Uludağ’ın imajını yansıtmada noktasında etkisi vardır. Uludağ’da çekilmesine rağmen Uludağ’dan bahsedilmeyen filmler arasında; bölgede çekilen ilk film olan Düşman Aşıklar ile daha sonraki yıllardan çekilen Köle, Çile, Kaplanlar Ağlamaz filmleri yer almaktadır. Uludağ’dan bahsedilen 29 filmin çoğunda, Uludağ’a küçük bölümlerle yer verilmektedir. Hatta bazı filmlerde Uludağ bir dakikanın altında yer almaktadır (Örneğin Ada filmi). Bazı filmlerde ise Uludağ’ın önemli bir payı vardır. Bu

kapsamda, Sevgi Çıkmazı ve Karlı Dağdaki Ateş filmleri önemli örneklerdir. Sevgi Çıkmazı 67 dakikalık bir filmidir ve Uludağ'a 34 dakika yer verilmiştir. Karlı Dağdaki Ateş filminin ise neredeyse tamamı Uludağ'da geçmektedir. Toplam süresi 88 dakika olan filmin 67 dakikası Uludağ'da geçmektedir.

Tablo 1. Uludağ'da Çekilen Türk Filmleri

Film adı ve yılı	Yönetmen	Başroller
1. Düşman Aşıklar - 1954*	Memduh Ün	Mine Coşkun, Nazım İnan
2. Küçük Hanımın Şoförü - 1962	Nejat Saydam	Belgin Doruk, Ayhan Işık,
3. Öldüren Bahar - 1962	Süha Doğan	Göksel Arsoy, Leyla Sayar
4. Beyaz Güvercin - 1963	Nejat Saydam	Filiz Akın, Göksel Arsoy
5. Kadın Severse - 1968	Ülkü Erakalın	Türkan Şoray, Ekrem Bora, Mine Mutlu
6. Aşka Tövbe- 1968	Türker İnanoğlu	Filiz Akın, Kartal Tibet
7. Karlı Dağdaki Ateş - 1969	Safa Önal	Filiz Akın, Ayhan Işık
8. Kalbimin Efendisi - 1970	Ertem Eğilmez	Hülya Koçyiğit, Ediz Hun
9. Unutulan Kadın - 1971	Atıf Yılmaz	Türkan Şoray, Kadir İnanır
10. Ömrümce Unutamadım - 1971	Süreyya Duru	Filiz Akın, Kartal Tibet
11. Satın Alınan Koca - 1971	Duygu Sağıroğlu	Fatma Girik, Cüneyt Arkın
12. Oyun Bitti - 1971	Orhan Elmas	Filiz Akın, Cüneyt Arkın
13. Önce Sev Sonra Vur - 1971	Natuk Baytan	Yılmaz Köksal, Figen Han
14. Acı Hayat - 1973	Orhan Aksoy	Filiz Akın, Cüneyt Arkın
15. Çile - 1972*	Yücel Çakmaklı	Türkan Şoray, Ediz Hun
16. Emine - 1972	Orhan Aksoy	Filiz Akın, Tarık Akan
17. Köle - 1972*	Atıf Yılmaz	Gönül Hancı, Ferit Şevki
18. Aşkımın Oynama - 1973	Aram Gülyüz	Filiz Akın, Ediz Hun
19. Boşver Arkadaş -1974	Zeki Ökten	Selma Güneri, Tarık Akan
20. Sabıkalı - 1974	Nejat Saydam	Hülya Koçyiğit, Ekrem Bora
21. Soyguncular - 1974	Türker İnanoğlu	Filiz Akın, Ediz Hun
22. Şaşkın Damat - 1975	Zeki Ökten	Meral Zeren, Kemal Sunal
23. Can Pazarı - 1976	Orhan Elmas, Ertem Göreç	Poori Banai, Kadir İnanır
24. İki Kızgın Adam - 1976	Ertem Göreç	Perihan Savaş, Kadir İnanır
25. Ne Umduk Ne Bulduk - 1976	Zeki Ökten	Gülşen Bubikoğlu, Aytaç Arman
26. Öyle Olsun - 1976	Orhan Aksoy	Müjde Ar, Tarık Akan
27. Kaplanlar Ağlamaz- 1978*	Remzi Jöntürk	İnci Engin, Cüneyt Arkın
28. Ne Olacak Şimdi? - 1979	Atıf Yılmaz	Nevra Serezli, Levent Kırca
29. Kadın Bir Defa Sever - 1984	Orhan Elmas	Ahu Tuğba, Burçin Oraloğlu
30. Sokaktan Gelen Kadın - 1984	Orhan Aksoy	Banu Alkan, Mahmut Cevher
31. Sekreter - 1985	Temel Gürsu	Hülya Avşar, Tolga Savacı
32. Sevgi Çıkmazı-1986	Yaşar Seriner	Harika Avcı, Kadir İnanır
33. Ada - 1988	Süreyya Duru, Dilek Duru	Türkan Şoray, Rutkay Aziz

*Bu filmler Uludağ'da çekilmesine rağmen, filmlerde Uludağ'dan bahsedilmez.

Kaynak: Uysal (2017) ve Peker'den (2019) uyarlanmıştır.

Tablo 1'de yer alan filmler içerik açısından genel olarak değerlendirildiğinde, neredeyse tamamının ana temasının aşk olduğu söylenebilir. Sadece Önce Sev Sonra Vur ve Sabıkalı filmlerinin ana teması suçtur. Bazı filmlerde Uludağ, yeni sevgili bulunan bir yer iken (örneğin; Karlı Dağdaki Ateş, Kadın Bir Defa Sever); bazılarında aşkı zaten bulmuş çiftlerin eğlenmeye

ve/veya balayına geldikleri bir destinasyondur (örneğin; Unutulan Kadın, Satın Alınan Koca, Ne Olacak Şimdi?). Bazı filmlerde ise Uludağ zengin kadın veya adam “avlanan” bir destinasyon olarak karşımıza çıkmaktadır (örneğin Ne Umduk Ne Bulduk, Şaşkın Damat, Öyle Olsun). Filmlerin çoğunda karlı dağlar ve kayak sahneleri mevcuttur. Ancak bazıları Uludağ’ın yaz mevsiminde çekilmiştir. Örneğin Önce Sev Sonra Vur, Sabıkalı ve Öldüren Bahar filmleri, Uludağ’ın karsız manzarasını içermektedir. Ayrıca Uludağ’da çekildiği belirtilmese de teleferik sahnelerinden Uludağ’da olduğu anlaşılan Kaplanlar Ağlamaz filmi de yaz döneminde çekilmiştir.

Tüm bu değerlendirmeler ışığında, Yeşilçam’dan yansıyan Uludağ imajının en önemli ögesinin aşk olduğu ifade edilebilir. Daha derinlemesine yorumda bulunabilmek için filmlerin detaylı bir şekilde incelenmesi gerekmektedir. Bu çalışmada, önerilen incelemenin ilk adımı atılmakta ve Karlı Dağdaki Ateş filminin göstergebilimsel incelemesi yapılmaktadır.

YÖNTEM

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Çalışma, Türkiye’de kayak sporu ve bu spor çeşidi açısından en önemli destinasyonlarından biri olan Uludağ’a ilişkin algıların tarihsel temellerini ortaya koyma amacıyla gerçekleştirilmiştir. Ayrıca çalışmada elde edilen tarihsel bulguların güncel çalışmalarla kıyaslaması yapılarak, ilgili algıların günümüze nasıl yansıdığı belirlenmesi hedeflenmiştir. Çalışmanın Türkiye’de Uludağ ve kayak sporu çerçevesinde gerçekleştirilen ilk göstergebilimsel çalışma olması nedeniyle literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca çalışmanın sektörel katkısı olacağı da ifade edilebilir. Uludağ’ın destinasyon yöneticileri ve kayak sporunun paydaşları, çalışmanın sonuçları ve önerilerinden yararlanarak gelişim stratejilerine yön verebilirler. Dolayısıyla çalışmanın hem literatür açısından hem de sektör açısından önem arz ettiği ifade edilebilir.

Veri Toplama ve Analiz Teknikleri

Çalışmada veri toplama ve analiz süreçlerinde göstergebilim yöntemi esas alınmıştır. Bu kapsamda, Uludağ’da geçen en önemli sinema filmlerinden biri olan Karlı Dağdaki Ateş filmi veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Bu filmin tercih edilmesinin temel nedeni, Uludağ’da geçen diğer pek çok filmin aksine, filmin neredeyse tamamının Uludağ’da geçmesi ve tüm olayların merkezinde Uludağ’ın olmasıdır. Ayrıca bu filmin oluşmasına kaynaklık eden roman da (Refik Halid Karay – Karlı Dağdaki Ateş), Uludağ’da geçen gerçek bir aşk hikayesinden esinlenilerek yazılmıştır (Şaktimur, 1994). Bu bağlamda, Karlı Dağdaki Ateş filminin Uludağ ve kayak sporu algısının temellerini yansıtmada önemli bir araç olduğu düşünülmüş ve göstergebilimsel incelemesi yapılmıştır.

Göstergebilim (semiyotik), en genel tanımıyla, diller, düzgüler, belirtgeler vb. gösterge dizgelerini inceleyen bir bilim dalıdır (Guiraud, 2016: 17). Günümüzde göstergebilim; yazılı, görsel veya sözlü nitelikteki farklı metinleri çözümlenmek üzere başvurulan temel yöntemsel yaklaşımlardan biri olarak değerlendirilmektedir (Çam, 2015: 287). Bu yöntemle fotoğraf, karikatür, kartpostal vb. sabit göstergeler incelenebildiği gibi, özünde hareketli fotoğraflar olan diziler/filmler de incelenebilmektedir.

Bu yöntemin kurucuları ABD’li filozof Charles Sanders Pierce ile İsveçli dilbilimci Ferdinand de Saussure’dır. Pierce 19. yüzyılın sonlarında, Saussure 20. yüzyılın başlarında, birbirlerinden bağımsız bir şekilde araştırmalar yapmışlardır. Saussure, bir dilbilimci olarak göstergebilimde

daha çok dilsel göstergelere ağırlık verirken; Pierce, bir mantıkçı olarak dile değil, dil yapısına dayanan mantık kuramlarına odaklanmıştır (Atabek, 2001: 68). Bu iki bilim insanının öncülük ettiği göstergebilim alanı, zamanla gelişmiş ve bazı önemli temsilciler ortaya çıkmıştır. Bunlar arasında; Roland Barthes, Umberto Eco, Algirdas Julien Greimas, Julia Kristeva ve Cristian Metz en öne çıkanlardır (Çam, 2015). Özellikle Barthes'in geliştirdiği göstergebilim yaklaşımı, bu alanın gelişmesine büyük katkı sunmuştur (Rifat, 2013: 40).

Barthes, göstergebilimsel yaklaşımını büyük ölçüde Saussure'den almıştır ve dört temel düzlem ortaya koymuştur. Bunlar; dil ve söz, gösteren ve gösterilen, dizim ve dizge, düz anlam ve yan anlamdır. Barthes, ilk üç başlığı doğrudan Saussure'ün çalışmalarından almıştır (Çam, 2015). Bu üçlüye düz anlam ve yan anlam ayrımını eklerken de Hjelmslev'in "düz anlamlı, yan anlamlı diller ve üst diller" ayrımını esas almıştır (Atabek, 2001: 72). Barthes'in göstergebilimdeki ayırt edici yönü de düz anlam – yan anlam ayrımında saklıdır. Barthes'in yaklaşımını temel alan göstergebilimsel çalışmalarda genellikle, gösteren-gösterilen ve düz anlam – yan anlam ayrımı üzerinde durulmaktadır. Saussure'e göre bir gösterge; gösteren ve gösterilenden oluşmaktadır. Çevremizdeki somut veya soyut her şey birer göstergedir. Nesnelere, olaylar, duygular veya bunları ifade etmek için kullanılan sözler, terimler vb. tamamı birer göstergedir (Ünal, 2014: 3). Gösteren, gösterenin anlamlandırılmasını sağlayan bir nesne, bir yazı veya sestir. Diğer bir ifadeyle, gösteren gösterenin görülebilen, duyulabilen, koklanabilen, kısaca duyu organlarıyla duyulanabilen kısmıdır (Mutlu, 2012: 119). Gösterilen ise gösterenin zihinsel tasarımıdır. Dolayısıyla gösterilen; bir nesne, bir ses, bir yazı vb. ile ortaya konan gösterenin içeriğini ifade eder (Atabek, 2001).

Barthes'in asıl özgün katkısını ortaya koyan düz anlam- yan anlam ayrımı ise araştırmalarda özellikle üzerinde durulan ayrımdır. Düz anlam, anlamın birinci düzeyidir ve bu düzeyde bir gösteren ile gösterilen birleşip bir göstergeyi oluşturur. Yan anlam ise anlamın ikinci düzeyidir. Bu düzeyde düz anlamı oluşturan gösterge, başka bir gösterenin göstereni haline gelir, tekrar bir gösterilenle birleşir ve farklı bir gösterge olur. Gül örneği ile açıklanacak olursa; gül sözcüğü telaffuz edildiğinde veya gül yazısı görüldüğünde akla ilk gelen şey olan gül bitkisi düz anlamı ifade eder. Yan anlamda ise gül sözcüğüyle beliren gül nesnesi (çiçeğin kendisi) başka bir gösterilenin göstereni haline gelir; zihinde başka bir tasarımla birleştiği için aşkı ifade eder (Çam, 2015: 297-298).

Bu çalışmada da Barthes'in yaklaşımı temel alınmıştır. Bu kapsamda, Karlı Dağdaki Ateş filminin göstergebilimsel çözümlemesinde gösterge-gösteren-gösterilen ayrımı ve yan anlam-düz anlam ayrımı üzerinde durulmuş; ekrana yansıyan gösterenin ardındaki gösterilen ve düz anlamın arkasındaki yan anlam araştırılmıştır. Senarist ve yönetmenin olayları aktarırken kullandığı dizgeler, diğer bir ifadeyle yaptığı tercihler sonucu oluşan kurgular, Uludağ ve kayak sporu imajını yansıtması açısından incelenmiştir. Bu noktada, temel olarak ekrana yansıyan görüntünün incelenmesi esas alınmakla birlikte, kurgu içinde geçen ve yan anlamın değerlendirilmesini daha etkili hale getiren diyaloglar üzerinde de durulmuştur. Örneğin ekrana yansıyan bir kayak sahnesinde asıl görüntünün ardında verilen yan mesaj ve/veya bir diyalogda geçen ifadelerin oluşturduğu yan anlamlar incelenerek, Uludağ imajı ve kayak sporu algılamaları çerçevesinde değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışmanın temel sınırlılıklarından biri, sadece tek filmin göstergebilimsel analizinin yapılmasıdır. Tek film üzerinden Uludağ ve kayak sporu algısının tarihsel kökenlerini tamamıyla açıklamak güçtür. Ancak gerek filmin çok büyük bölümünün Uludağ'da geçmesi gerekse Uludağ ve kayak sporu açısından güçlü mesajlar içermesi nedeniyle, filmin göstergebilimsel analiz için

uygun olduğu ifade edilebilir. Bir diğer sınırlılık, çalışmada kullanılan görsellerin çok net olmamasıdır. Bu durum da filmin çok eski olması ve restorasyonu yapılmış bir versiyonuna rastlanılmamasından ileri gelmektedir.

KARLI DAĞDAKİ ATEŞ FİLMİ HAKKINDA

Filmin Senaryosunun Kaynağı

Karlı Dağdaki Ateş filmi, yönetmenlik ve senaristliğini Safa Önal'ın, yapımcılığını Berker İnanoğlu'nun üstlendiği, 1969 yapımı melodrama tarzında bir filmidir. Refik Halid Karay'ın aynı adlı eserinden uyarlanan filmin toplam süresi 88 dakikadır. Başrollerini Filiz Akın ve Ayhan Işık'ın paylaştığı filmin büyük kısmı (%76'sı) Uludağ'da geçmektedir. Bazı kaynaklara göre (Şaktimur, 1994); filmin hikayesi Uludağ'da geçen gerçek bir aşk hikayesine dayanmaktadır. Bu gerçek hikaye, Uludağ'da meteoroloji istasyonunda çalışan 60'lı yaşlarındaki Ekrem Karay ile 20'li yaşlarındaki kayakçı Yegane Çobanoğlu'nun hikayesidir. Ekrem Karay, genç Yegane'yi öğretmenliği bırakıp milli kayakçı olmaya ikna eder ve dağda birlikte yaşamaya başlarlar. Ancak zamanla Ekrem'in kıskançlıkları artar ve Yegane için durum çekilmez hale gelir. Yegane, Ekrem'in Bursa'ya indiği bir gün, Büyük Otel'in aşağısındaki ormanlıkta fare zehri içip intihar eder. Ekrem, bu olay üzerine yargılanır ve beraat eder. Fakat kayak camiasının ona kaşı nefreti hafiflemeyerek ve Ekrem Karay, Uludağ'ı terk etmek zorunda kalır (Şaktimur, 1994).

Ekrem ve Yegane'nin bu hazin hikayesi, öncelikle 1956 yılında Refik Halid Karay'ın "Karlı Dağdaki Ateş" başlıklı romanına esin kaynağı olmuştur. Ardından 1957 yılında Tekin Akpolat ve Muhteşem Durukan'ın yönetmenliğinde "Karlı Dağdaki Aşk" adıyla film haline getirilmiştir. Ancak bilinmeyen nedenlerle gösterime giremeyen filmin negatifi de bir yangında yok olmuştur (Şaktimur, 1994). 1969 yılında ise Refik Halid Karay'ın romanını temel alan Safa Önal, bu hikayeyi "Karlı Dağdaki Ateş" ismiyle filme almış ve film aynı yıl vizyona girmiştir. Fakat filmdeki hikaye ile gerçekteki hikaye, hatta temel alınan romandaki hikaye ile filmdeki hikaye birbirinden farklıdır. Gerçekteki hikaye maalesef genç kadının intiharıyla sonuçlanmaktadır (Şaktimur, 1994), romandaki hikaye ise hem genç kadının hem de adamın birlikte bir uçurumdan atlamalarıyla sonlanmaktadır (Karay, 2011). Film ise ikilinin dağı terk edip, şehir yaşamına dönmesiyle, mutlu bir sonla bitmektedir.

Filmin Özeti

Film, kayak öğrenmek ve eğlenmek için Uludağ'a halasıyla birlikte giden, zengin bir ailenin kızı olan Binnur (Filiz Akın) ile şehirden kaçıp Uludağ'da bir kulübede yaşayan ve herkesin çok gizemli ve çekici bir adam olarak bulduğu Yusuf (Ayhan Işık) arasındaki aşkı konu almaktadır. Binnur, tatili sırasında bu gizemli adama tutulmaya başlar. Yusuf, aslında kadınları sadece kısa süreli hevesleri için kullanan bir adamdır, buna rağmen Binnur'a ilk görüşte tutulur. Ancak Binnur'un halası ve babası, onun varlıklı bir adam olan Ulvi'yle evlenmesini uygun görürler ve özellikle halası bu konuda tüm kayak tatili boyunca kıza baskı yapar. Binnur'un ise akli hep Yusuf'tadır. Bu karmaşadan bunalan Binnur, son derece mutlu bir şekilde geldiği Uludağ'dan büyük bir üzüntü içinde ayrılıp şehre döner. Eve döndüğünde, Ulvi çoktan kızın babasını ikna etmiştir ve babası Binnur'u Ulvi ile evlendirmeye karar vermiştir. Kız bu isteğe karşı çıkar ve direnir, bu sırada Yusuf da kızın peşinden şehre iner ve kızı kendisiyle dağda yaşamaya ikna eder.

Uludağ'da birlikte yaşamaya başlayan çift ilk başlarda mutludur, ancak sonraları kızın sıkılması ve Yusuf'un geçmişinin peşine takılması üzerine mutsuz olmaya başlar. Binnur, Yusuf'un

kulübedeki geçmişinden rahatsızdır ve kulübeyi yakıp şehre taşınmayı önerir, ancak Yusuf isteksizdir. Bu sırada, Yusuf'un yıllar önce kendisini terk eden karısından olan kızı da Uludağ'a gelmiştir. Kızıyla Yusuf'u sarılırken gören Binnur yanlış anlar, hızla koşar karda kaybolur. Aralarında Yusuf'un da bulunduğu meşaleli kayakçılar Binnur'u bulur, kulübeye getirirler. Sonrasında Yusuf tüm hikayesini Binnur'a anlatır. Karısı onu para için bırakıp gittiğinden, kadınlardan nefret etmiştir ve onları kullanıp bırakmaktan zevk alır hale gelmiştir. Yusuf, dağ başında yaşamaktan sıkılan Binnur'a mektup bırakıp ayrılmalarının ve onun şehre gitmesinin daha doğru olacağını yazar. Bunun üzerine, ağlayarak kulübeden ayrılan kadın, bir süre sonra geri dönmeye karar verir, fakat kulübeyi yanarken bulur. İkisi de birbirinin içeride olduğunu düşünerek yanan kulübeye doğru koşarlar. Yanan kulübenin önünde karşılaşır birbirine sarılan aşıklar, şehre yerleşip orada yaşamaya karar verirler ve film biter.

BULGULAR

Karlı Dağdaki Ateş Filminin Çözümlemesi

Çözümleme için öncelikle film iki kez baştan sona izlenerek, üzerinde durulması gereken sekansların belirlenmesine çalışılmıştır. Bu kapsamda, Uludağ ve kayakla ilgili güçlü mesajların verildiği beş sahne belirlenmiştir. İlk sekans, Binnur ve halasının Uludağ'a ulaşma ve ikilinin kayak pistine ilk çıkma sahnesidir ve öncelikle bu sahenin çözümü yapılmıştır. İkinci aşamada, Yusuf'la Binnur'un ilk karşılaştıkları ve Binnur'un kayak öğrenmeye başladığı sahne incelenmiştir. Sonrasında ise; Binnur, Ulvi ve Hala'nın kayaktan otele döndükleri sahne, Binnur'un dağda donma tehlikesi atlattığı sahne ve Binnur ile Yusuf'un Uludağ'daki yeni yaşamlarına ilişkin hayaller kurdukları sahne değerlendirilmiştir.

Uludağ'a Ulaşma ve İlk Kayak Sahnesi

Film, beyaza bürünmüş doğadaki "Uludağ" tabelası önünden geçip, Uludağ'a ulaşan bir aracın görüntüsüyle başlar. Arabadan inen fabrikatör kızı zengin Binnur, Uludağ'a ulaştığı için mutluluktan dans etmektedir. Ardından tatile birlikte geldiği halasıyla Uludağ'ın köklü işletmelerinden Otel Fahri'ye giriş yaparlar. Odaya geçtiklerinde halası, genç Binnur'u kayak yaparken sakatlanmama ve dağda kaybolmama konusunda uyarır. Ancak kız, üst kesim için dönemin önemli imaj unsuru olan kayağı öğrenmek konusunda kararlıdır. Düşse kalka da olsa, kayağı öğreneceğini söyler. Bu ilk sahne **düz anlamda** (veya gösteren boyutunda) değerlendirildiğinde, tatil yerine ulaşan iki kadın ve bunlardan genç olanın kayak öğrenme isteğini gösterir. **Yan anlamda** (veya gösterilen boyutunda) bakıldığında ise genç Binnur'un Uludağ'a ulaşma sahnesindeki mutluluk görüntüleri, Uludağ'ın insanları sevinçten havalara uçuran, çok güzel bir destinasyon olduğu mesajını vermektedir. Dolayısıyla Uludağ'a güçlü bir destinasyon imajı çizmektedir. Ayrıca genç kızın sevinç gösterisi ve kayağı öğrenme konusundaki istekliliği, kayağın dönemin üst kesimi için ne denli önemli olduğunu göstermektedir. Halanın kızı uyarma sahnesindeki kaygılı yüz ifadeleri ve sözleri ise kayak sporunun sakatlanma ve kaybolma tehlikesi içeren tehlikeli bir spor olduğu algısını yaratmaktadır (Tablo 2, Görsel 1).

Tablo 2. Uludağ'a Ulaşma Sahnesinin Göstergebilimsel Analizi

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
İnsan	Binnur ve halası	Tatil yerine ulaşma
Mekan	Otel önü ve odası	Tatil yapılacak yer
Eylem	-Dans etme -Uyarma	-Uludağ'a ulaşma mutluluğu ve kayak sevgisi -Kayağın tehlikeli olması

Görsel 1. Uludağ'a İlk Ulaşma Sahnesinden Kareler

Görsel 2'de de görüldüğü üzere, filmdeki ilk kayak sahnesi düşme görüntüleriyle başlamaktadır. Önce kayak giysileri içindeki Binnur, taşıdığı kayakla birlikte karda kayıp düşer, ardından kayak giysisi olmayan halası düşer. Sonra halası, Binnur'un kayak deneyimine eşlik etmekten vazgeçip otele dönmek ister, fakat dönerken tekrar kayıp düşer. Bu sırada hala, "yanımıza kırıkçı çıkıkçı almalıymışız" der. Sonrasında Binnur, kayaklarını toplar ve kayak yapmak için hareketlenir, ancak tekrar düşer. Dolayısıyla, henüz kayağa başlamadan dört kez düşme sahnesi izler seyirci. Ancak gerek düşen kişilerin tavırları gerekse arkadan gelen eğlenceli müzik, düşmelerin çok da ciddi boyutta olmadığını göstermektedir. Ardından sahneye estetik kayak hareketleriyle tepeden aşağı doğru kayarak Yusuf girer ve düşmüş haldeki Binnur'u görüp kalkmasına yardım eder. Bu sırada, ikilinin birbirine hayran bakışları vardır ve Yusuf, Binnur'a Uludağ'ın hangi bölgesinde acemilerin daha kolay kayacakları noktasında öneriler verir. Acemi iması hoşuna gitmeyen Binnur, Yusuf'un sözlerine karşılık vermez. Son olarak, düşerken nelere dikkat etmesi gerektiği konusunda da önerilerde bulunan Yusuf, yine estetik kayak hareketleriyle uzaklaşır.

Tablo 3. İlk Kayak Sahnesinin Göstergebilimsel Analizi

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Doğa	Karlı zemin	Kayak yapmaya uygun alan
İnsan	Binnur, Halası ve Yusuf	Geç ve fit insanlar kayak için daha uygundur. Yaşlı ve kilolular için kayak zordur.
Eylem	Düşmeler Yardım etme Bakışmalar	Kayak sporunu öğrenmek zor ve kısmen tehlikelidir. İyi kayak bilenler yardımseverdir ve gerektiğinde kahraman rolü üstlenirler. Uludağ, romantik bir yerdir.

Görsel 2. İlk Kayak Sahnesinden Kareler

Bu sahne *düz anlam* boyutunda ele alındığında, karda kayıp düşen kadınlar ve bu kadınlardan genç, fit ve güzel olanına yardım edip önerilerde bulunan bir adam vardır. *Yan anlam* veya gösterilen açısından bakıldığında ise kayak sporunun genel anlamda zor öğrenilen ve dikkat edilmediğinde tehlikeli bir spor olduğu izlenimi yaratılmaktadır. Ayrıca özellikle yaşlıların ve kiloluların kayak sporu için uygun olmadıkları, gençlerin de öğrenme aşamasında sıklıkla düşecekleri algısı vardır. Genç kadın ve adam arasındaki ilk bakışmalar ise Uludağ'ın aşk arayan insanların birbirini bulduğu bir yer olduğuna yönelik bir imaj ortaya koymaktadır. Dolayısıyla daha ilk kayak sahnesinde "kayak, Uludağ ve romantizm" eşleştirilmektedir (Tablo 3, Görsel 2).

Yusuf'un Uludağ'ı ve Kayak Sporunu Yücelttiği Sahne

Uludağ ve kayak konusunun yoğun olarak işlendiği ikinci sahnede Yusuf, Binnur'a kayağı ve Uludağ'ı sevdirmek için romantik cümleler kurar. Bu sırada, Binnur'un yanında halası ve Binnur'la evlenmek isteyen Ulvi de vardır. Yusuf, Uludağ'daki Kevser Tepenin acemiler için uygun bir alan olduğunu ve çok büyüğü, romantik bir yer olduğunu anlatır. Bunları anlatırken kullandığı jest ve mimikler, Uludağ'dan ve kayaktan ne kadar büyük zevk aldığını göstermektedir. Karşısındaki Binnur ise hayranlıkla onun anlattığı bu "Uludağ-kayak-romantizm" hikayesini dinlemektedir. Bu sırada, sahneye "gizemli" Yusuf'tan etkilenen bir kadın girer ve onla kayağa gitmeye hazır olduğunu söyler. Kadını dikkate almayıp cevap dahi vermeyen Yusuf, Kevser Tepe'de kayabilmek için 20 dakika yokuş çıkmak gerektiğini, ancak kayarak inilen beş dakikanın ne kadar büyük haz verdiğini anlatır. Yusuf'un alaycı bir üslupla sorduğu "kayak yapmayı öğrendiniz mi, yoksa halen kayamadan düşüyor musunuz?" sorusuna, Binnur "Bilmem... alıştım biraz" şeklinde yanıt verir. O sırada Ulvi, Binnur'u ortamdaki çıkarmak

için terasa çıkmayı teklif eder, halasının da ısrarıyla Binnur lobiden ayrılır. Binnur ayrılırken, lobideki bir adam Yusuf'a ertesi gün birlikte kaymayı teklif eder. Yusuf, insanlara değer vermeyen klasik tavrıyla, tepeden bakan bir yanıt verir ("sizi de yanımda istersem haber veririm, yanınıza bir rehber almalıydınız") ve Uludağ'ın büyüklüğüyle ilgili övgülü sözler (koca dağ ben bile yeni yeni keşfediyorum) sarf eder.

Tablo 4. Yusuf'un Uludağ'ı ve Kayağı Yücelttiği Sahnenin Göstergebilimsel Analizi

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Mekan	Otel lobisi	Samimi ortam
İnsan	Otel lobisindeki insanlar	Kayak sonrası birlikte vakit geçirme ve ertesi gün için plan yapma
Eylem & söylem	Kayak deneyimini anlatan ve öneren Yusuf	Kayak sporunun verdiği haz ve Uludağ'ın büyüleyici özellikleri

Görsel 3. Yusuf'un Uludağ'ı ve Kayağı Yücelttiği Sahneden Kareler

Düz anlam açısından bakıldığında, bir kadına kayağı öğrenip öğrenemediğini soran, ona ertesi gün birlikte kaymayı teklif eden bir adam ve yanındakilerin etkisiyle olumlu yanıt veremeyen bir kadın vardır. Ayrıca Yusuf'la birlikte kaymak isteyen ancak olumlu yanıt alamayan bir kadın ve bir erkek vardır. *Yan anlamda* incelendiğinde ise Yusuf'un Uludağ'ı ve Kevser Tepedeki kayak deneyimini anlatırken kullandığı jest ve mimikler, söylediği övgü dolu sözler ve Binnur'un onu hayranlıkla dinlemesi, Uludağ ve kayak sporu açısından bazı önemli mesajları içermektedir. Buradan çıkarılabilecek birinci mesaj, kayağın çok büyük haz veren bir spor olduğu ve Uludağ'ın her seviyede kayak yapan insanlar için uygun olduğudur. İkinci mesaj ise kayak ve romantizmin birleştirilmesidir. Örneğin "dağda en güzel hülyalar orada kurulur, orada yaşanır. Oraya gelen dönmek istemez, garip büyü bir yer" sözleri, Uludağ'a sıra dışı, romantik, büyü bir yer imajı çizmektedir. Ayrıca Yusuf'un kullandığı diğer bazı sözler (Örneğin: "...Sonra beş dakikalık bir uçuş. Rüya gibi... İnsan boşluktaki hızın zevkini duyuyor.") ve bu sözleri söylerken kullandığı mimikler, yine kayak sporunun insana sıra dışı bir haz verdiği ve Uludağ'ın bu spor için büyü bir yer olduğu imajını verir. Bu sahnenin son kısmında Yusuf'un kendisiyle kaymak isteyen kişiyi reddederken kullandığı "koca dağ ben bile yeni yeni keşfediyorum" sözü, yine Uludağ'ın çok büyük bir kayak destinasyonu olduğu, uzun yıllar boyunca kaysanız bile, yeni yerlerini keşfedip eğlenebileceğiniz bir yer olduğu algısını vermektedir (Tablo 4, Görsel 3).

Kayaktan Otele Dönüş Sahnesi

Bu sahne kısa ancak kayak sporuyla ilgili yan anlamlar içeren bir sahnedir. Sahne Binnur, halası ve Ulvi'nin kayak ekipmanlarıyla kayaktan otele dönüp kayak takımlarını otel görevlisine teslim etmesiyle başlar. Ardından hala ve Binnur, çok yorulduklarını söyleyip yatmak isterler. Ancak, Binnur'u Ulvi'yle evlendirmeye kararlı olan hala, Ulvi'yi onun peşinden gönderir. Sahne Ulvi'nin, konyak ve sıcak çay içip yatacağını söyleyip uzaklaşan Binnur'un ardın merdivenlerden çıkmasıyla sonlanır.

Tablo 5. Kayaktan Otele Dönüş Sahnesinin Göstergelimsel Analizi

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Mekan	Otel içi	Dinlenecek yer
İnsanlar	Binnur, Halası ve Ulvi	Kayaktan dönen yorgun insanlar
Eylem & söylem	Kadınların hareketleri ve sözleri	Kayak sporunun özellikle yaşlı ve kilolu kadınları çok yoran bir spor olması

Görsel 4. Kayaktan Dönüş Sahnesinden Kareler

Düz anlamda incelendiğinde, bu sahne kayaktan yorgun dönen ve dinlenmek için hemen yatmak isteyen iki kadın ve bunlardan genç olanıyla birlikte vakit geçirmeye istekli bir adamdan ibarettir. *Yan anlamda* bakıldığında ise kayak sporuna ilişkin bazı mesajlar görülmektedir. Öncelikle yaşlı ve kilolu olan halanın hızlıca soluk alıp vererek “hemen yatıyorum, bittim yorgunluktan” demesi, kayağın yaşlı ve kilolu insanları çok yoran bir spor olduğu izlenimi vermektedir. Ayrıca Binnur’un “benden hızlı öğreniyorsun ama” demesi ve yaşlı kadının “siz beni gençliğimde görecektiniz” diye karşılık vermesi, gençlerin bu sporu yapmaya daha müsait olduğu, ancak yaşlıların da azmettiklerinde hızla öğrenebildikleri algısını yaratmaktadır. Bunun dışında, genç ve fit Ulvi'nin yorgunluktan hiç bahsetmemesi, Binnur'un bir konyak ve sıcak çay içtikten sonra yatmak istemesi; yaşlılar kadar olmasa da kayağın genç kadınları da yorduğu ve erkeğin daha dayanıklı olduğu mesajlarını vermektedir. Dolayısıyla kayak için uygunluk sıralamasının erkekler, genç kadınlar ve yaşlı-kilolu kadınlar şeklinde olabileceği algısı söz konusudur (Tablo 5, Görsel 4).

Binnur'un Dağda Kaybolup Donma Tehlikesi Atlattığı Sahne

Bu sahne, Yusuf ve kızını kulübede birbirine sarılırken görüp yanlış anlayan ve Yusuf'un çapkın günlerine geri döndüğünü sanan Binnur'un kapıyı çarpıp koşarak uzaklaşmasıyla başlar (Binnur henüz Yusuf'un bir kızı olduğunu dahi bilmemektedir). Ardından Binnur soğuk ve karlı Uludağ'da, karlar içinde bata çıka uzaklaşmaya devam eder ve bir noktada bayılıp düşer. Bu sırada, aralarında Yusuf'un da bulunduğu, kayakçı grubu kızı arar ve çok geçmeden karlar içinde baygın bulurlar. Sahne, Yusuf'un soğuktan etkilenip hastalanan Binnur'la kulübede ilgilenmesi ve yaşamıyla ilgili bazı gerçekleri, Binnur'un önünde, kızına anlatmasıyla tamamlanır.

Tablo 6. Binnur'un Kaybolma ve Bulunma Sahnesinin Göstergebilimsel Analizi

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Doğa	Karlı dağ	Soğuk ve donma tehlikesi
İnsan	Kayakçılar ve Binnur	Kayak merkezlerinin, dikkatli olunmazsa tehlikeli bir yer olabileceği ve yardımlaşmanın önemi
Eylem	Kayakçıların Binnur'u bulması	Kayak, sadece eğlenceli bir aktivite değil, aynı zaman (iyi bilindiğinde) hayat kurtaran bir beceridir.

Görsel 5. Binnur'un Kaybolma ve Bulunma Sahnesinden Kareler

Bu sahne *düz anlamda* incelendiğinde, karlar içinde düşüp bayılan Binnur ile onu kurtarmak için mücadele veren Yusuf ve arkadaşlarını içermektedir. *Yan anlamda* ise kayak merkezlerine ve kayak sporuna ilişkin önemli mesajlar barındırmaktadır. Kayak merkezleriyle ve Uludağ'la ilgili mesaj, dikkatli olunmadığında kaybolma ve donma tehlikesi yaşanabileceği, dolayısıyla eğlenceli bir kayak tatilinin birden tehlikeli bir duruma dönüşebileceğidir. Binnur'un bulunduktan sonra, yataklara düşüp hasta olması da atlattığı tehlikenin altını çizmektedir. İkincisi ise kayak sporunu iyi bilmenin insanlara sadece büyük zevk verip eğlence yaşatmadığı, aynı zamanda tehlikeli durumlarda can kurtaran "meşaleli kayaklı bir kahramana" dönüşme fırsatı verdiği mesajdır. Dolayısıyla, bu sahne bir taraftan kayak merkezlerinin tehlikeli olabileceği algısını yaratırken, diğer taraftan kayak sporunu yüceltmektedir (Tablo 6, Görsel 5).

Binnur'un Uludağ Hayali Sahnesi

Karlı Dağdaki Ateş filminde kayak ve Uludağ'a ilişkin güçlü mesajlar içeren son sahne, Binnur'un Uludağ'daki yeni yaşamı ve evi için hayaller kurması ile başlar. Ardından babası ve halası gelir ve Uludağ'da kalmak isteyen kızlarıyla tartışırlar. Binnur'un Yusuf'la dağda kalma konusunda

ısrar etmesi, onu affetmeye hazır olan babayı kızdırır, üstüne Yusuf'un bile henüz bilmediği hamileliğinden söz etmesi hem babayı hem de halayı çileden çıkarır ve kızı orada bırakıp Uludağ'ı terk ederler.

Tablo 7. Binnur'un Uludağ Hayali ve Ailesinden Kopuş Sahnesinin Göstergebilimsel Analizi

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Doğa	Karla kaplı zemin ve ağaçlar	Romantizm
İnsan	Binnur ve Yusuf	Mutluluk
Eylem ve söylem	Binnur ve Yusuf'un davranışları	Uludağ'ın bir aşıklar destinasyonu olması

Görsel 6. Binnur'un Uludağ Hayali ve Ailesinden Kopuş Sahnesinden Kareler

Bu sahne *düz anlamda*, iki aşığın yeni yaşam planlarını ve onlara karşı çıkan aile büyüklerinin mücadelesini içermektedir. Ancak *yan anlamda* Uludağ için önemli mesajlar vermektedir. Bu kapsamdaki en önemli mesaj ise Uludağ'ın bir âşıklar destinasyonu olduğudur. Uludağ'a ilişkin bu romantizm imajı, Uludağ'da geçen diğer pek çok filmde de verilmektedir (Örneğin; Unutulan Kadın, Acı Hayat, Ne Umduk Ne Bulduk, Şaşkın Damat). Bu filmdeki temel fark ise âşıkların sadece tanışıp birlikte oldukları veya balayına geldikleri bir yer olmanın ötesinde, âşıkların ömürlerini birlikte geçirmek istedikleri bir yer olarak sunulmasıdır. Binnur'un Uludağ'da kurmayı hayal ettiği evinin çitine "mutluluklar ülkesi" yazmayı istemesi ve Yusuf'un Uludağ'da bulunduğu aşkı olan Binnur'u tanıdığından itibaren çok mutlu olduğunu, hatta aklına hiç olumsuz bir şey getirmek istemediğini söylemesi (kuşların öldüğü dahil), Uludağ'a çizilen "mutlu çiftler diyarı" imajını yansıtmaktadır. Ancak sahnenin sonlarına doğru halanın, şehre dönmeyi istemeyen Binnur'a "buralarda ömrünü çürüteceksin" demesi, "dağ başı romantizmi" fikrinin herkesçe paylaşılmadığını ortaya koymaktadır (Tablo 7, Görsel 6).

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Filmlerin ve/veya dizilerin, destinasyonların imajı ve turist sayısı üzerinde, hatta ilgili turizm çeşidi/aktivitesi üzerinde önemli etkileri vardır. Ayrıca filmlerin/dizilerin yarattığı etkiler, sadece yayınlandıkları döneme değil, yıllar sonrasına da yansımaktadır. Dolayısıyla, bir destinasyonun güncel imajı üzerinde güncel medya araçlarının etkisi olduğu kadar, eski filmlerin/dizilerin de etkisi söz konusudur (Hudson ve Ritchie, 20006a). Özellikle Uludağ gibi, uzun yıllar Yeşilçam'ın

ilgi odağı haline gelmiş bir destinasyonda, bu tarihsel etki daha da önemli bir hal almaktadır. Bu noktadan hareketle, mevcut göstergebilimsel çalışmada sinema aracılığıyla Uludağ'ın imajının tarihsel kökenlerine inilerek hem destinasyonun imajına yönelik yansımalar hem de kayak sporunun genel algılanış biçimi incelenmiştir.

İncelenen filmde, Uludağ'ın bir romantizm destinasyonu olduğu ve üst kesim için popüler bir tatil yeri olduğu algısı net bir şekilde ortaya koymaktadır. Bunun yanında; Uludağ'ın farklı seviyelerde kayak becerisine sahip insanlar için uygun olduğu, büyümlü-mistik özellikleri olduğu, sürekli yenilikleri keşfedilecek kadar büyük bir yer olduğu şeklinde mesajlar söz konusudur. Günümüze gelindiğinde, Uludağ'ın romantizm özelliğini halen koruduğu söylenebilir. Örneğin Pegasus Havayollarının 2020 yılı sevgiler günü romantik seyahat önerileri arasında Uludağ da yer almaktadır (Pegasus Havayolları, 2020). İnal (2019: 86) da Uludağ tarihi üzerine yaptığı çalışmada Uludağ'ın romantik yönüne işaret etmekte, hatta bu noktada Yeşilçam Filmlerinin etkisine işaret etmektedir.

İncelenen filmde ortaya konan güçlü Uludağ imajının da güncelliğini koruduğu söylenebilir. Zira güncel bir çalışmada Evren (2016), Erciyes, Kartalkaya, Kartepe, Palandöken ve Uludağ destinasyonlarının, ziyaretçi algıları ve destinasyon paydaşlarının görüşleri kapsamında karşılaştırmasını yapmış; bu destinasyonlar arasında güçlü imajıyla öne çıkan destinasyonun Uludağ olduğunu tespit etmiştir. Bu noktada, Uludağ'ın Türkiye'deki en eski kış turizmi destinasyonu olmasının etkisi de söz konusudur. İncelenen filmde Uludağ'ın pistlerine yönelik sarf edilen övgü dolu sözler ve her seviyede kayak için uygun olduğunu yansıtan sahnelerden yansıyan algının da halen güncelliğini koruduğu ifade edilebilir. Zira Evren (2016) aynı çalışmada, Uludağ'ın önem-performans analizini yapmış ve pist çeşitliliğinin Uludağ'ın en önemli özelliklerinden biri olduğunu tespit etmiştir. Ancak filmde hiç gece eğlencesine yer verilmemesi (Uludağ'da geçen diğer pek çok filmin aksine), Evren'in (2016) tespit ettiği Uludağ'ın rekabetçi konumunun en önemli ögesinin gece eğlencesi olduğu yönündeki bulguyla uyumsuzdur. Uludağ'ın imajına ilişkin bulgular, Atay ve Akyurt'un (2009) çalışmasıyla da kısmen örtüşmektedir. Yazarlar, Uludağ'ın imajının fiyat, doğal çevre, turistik tesislerin hijyeni ve kar yapısı gibi özelliklerle şekillendiğini tespit etmişlerdir. Bu çalışmada, özellikle filmin başlangıcında ve Yusuf ile Binnur'un Uludağ hayalleri sahnesinde yansıtılan doğal çevre manzaraları, ilgili çalışmadaki doğal çevre imajıyla örtüşmektedir. Ayrıca mevcut çalışmada ortaya konan "üst kesim destinasyonu" imajıyla, Atay ve Akyurt'un (2009) fiyat özelliğini Uludağ imajının önemli ögesi olarak tespit etmesi arasında da bağ kurulabilir. Öyle ki, 1960'ların sonunda zenginlerin, dolayısıyla fiyat kaygısı daha az olanların destinasyonu şeklinde yansıtılan imaj, günümüzde "pahalı destinasyon" imajıyla varlığını sürdürmektedir.

Çalışmanın bulguları, kayak sporuna ilişkin mesajlar da ortaya koymaktadır. Bu noktada, iki mesajın altı çok net bir şekilde çizilmektedir. Bunlardan ilki, kayağın bir üst sınıf sporu olduğu, diğer bir ifadeyle elitist bir spor olduğudur. Kayak sporuna biçilen bu elitist imajını, güncelde değerlendirdiğimizde, bu imajın Türkiye'de halen varlığını sürdürdüğünü söylemek mümkündür. Örneğin Şallı vd. (2017), İstanbul'da yürüttükleri araştırmada, insanlara diğer spor türleriyle birlikte kayak sporunun da en çarpıcı özelliğini sormuş ve çoğunlukla "sosyetik" yanıtını almışlardır. Ancak kış sporlarına yönelik bu "elitist" algısının sadece Türkiye'ye has olduğunu söylemek doğru değildir. Bazı araştırmalar, bu algının yurtdışında da varlığını sürdürdüğünü göstermektedir (Gilbert ve Hudson, 2000; Hudson vd., 2010).

Kış sporlarına yönelik ikinci güçlü algı, kayağın tehlikeli yönleri olan zor bir spor çeşidi olduğudur. Filmdeki düşme, kaybolma ve donma tehlikesine ilişkin sahneler, bu mesajı güçlü bir şekilde vermektedir. Ayrıca kayağın özellikle kadınlar, yaşlılar ve kilolular için hem daha tehlikeli hem de daha yorucu ve zor olduğu algısı söz konusudur. Öte yandan filmde kayak sporuna ilişkin oldukça olumlu algılarda da yaratılmaktadır. Özellikle Yusuf'un kayak sporuna

ilişkin övgü dolu sözleri ve bu sözleri söylerken kullandığı jest ve mimikler, kayak sporuna “çok büyük haz veren, büyüleyici” bir spor imajı çizmektedir (özellikle Uludağ’da yapıldığında). Bunun dışında; iyi kayak bilmenin ayrıcalık olduğu ve iyi kayak yapanların bazen hayat kurtaran kahramanlara dönüşebildiği de filmde yaratılan algılar arasında yer almaktadır.

Kayağa ilişkin tehlike ve zorluk algısını, özellikle de kadınlar için daha tehlikeli olduğu yönündeki algıyı güncelde değerlendirmek gerekirse, bu algının Türkiye’de kısmen varlığını sürdürdüğü söylenebilir. Zira kış sporlarına yönelik genel algılar, risk algıları ve katılım kısıtları araştırmaları, destekleyici bulgular ortaya koymaktadır. Demirhan (2003), üniversite hocaları ve öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada, kış sporlarının (özellikle snowboard ve tur kayağının) genel olarak ortalamanın üstünde tehlike algısı yarattığını tespit etmiştir. Yazar ayrıca, kadınların erkeklere göre tüm kış sporları türlerini (snowboard, tur kayağı, alp kayağı, kuzey kayağı) daha riskli bulduğunu belirlemiştir. Yüksel de (2014), profesyonel veya amatör olarak spor yapmayan kişiler üzerinde yaptığı araştırmada; kayak sporunun erkeklerin daha fazla arzuladığı bir spor olduğunu tespit etmiştir. Demirhan vd., (2014) ise üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada kış sporlarının; hava sporları ve motor sporlarından sonra, tüm katılımcılar için en yüksek risk algısı yaratan üçüncü spor olduğunu; kadınların erkeklere göre daha yüksek risk algıladıklarını bulmuşlardır. Şallı vd., (2017), sporda baskın cinsiyet konusunda yürüttükleri çalışmada, kış sporlarının insanlar için ifade ettiği anlamı sormuşlar ve çoğunlukla “zor” yanıtını almışlardır. Çalışmada ayrıca, katılımcıların %80’inin kayağı her iki cinsiyete de yakıştırdığı, ancak kadın ve erkeği ayrı ayrı değerlendirdiklerinde erkeğe daha fazla yakıştırdıkları bulunmuştur. Evren (2019), üniversite öğrencilerinin kış sporlarına katılım kısıtları üzerine yürüttüğü çalışmada, kızların erkeklere göre kış sporlarının tehlike boyutundan daha fazla etkilendiklerini bulmuştur. Genel olarak değerlendirildiğinde; karşılaştırılan tüm çalışmalarda ya kadınların daha fazla risk algıladığı ya da kadınlara kış sporlarının nispeten daha az yakıştığı yönünde bulgular vardır ve bazılarında da kış sporlarının genel olarak tehlikeli bir spor olarak algılandığı bulgusu vardır. Dolayısıyla, kış sporlarına ilişkin Yeşilçam’da ortaya konan “zor ve tehlikeli” algısının, tıpkı elitist algısında olduğu gibi, güncelliğini koruduğu ifade edilebilir. Kış sporlarına ilişkin bu algılaşmanın yurtdışında da varlığını sürdürdüğünü söylemek mümkündür. Örneğin Williams ve Fidgeon (2000), Kanada merkezli çalışmada, kış sporlarının genel olarak tehlikeli ve zor bir spor olarak algılandığını ortaya koymuştur. Williams ve Lattey (1994) ise yine Kanada’da yürüttükleri çalışmada kadınların kış sporlarında daha fazla kısıtlandığını tespit etmiştir.

Kayak sporunun zor ve tehlikeli olduğuna ilişkin algılar, güncel medya araçlarında da varlığını sürdürmektedir. Örneğin günümüzde Uludağ’da veya diğer kayak merkezlerinde bazı bölümleri çekilen dizilerde de kaybolma sahnelerine rastlamaktayız. Ufak Tefek Cinayetler dizisinin 17. bölümünde, İkizler Memo-Can dizisinin 13. bölümünde, Hayat Bazen Tatlıdır dizisinin 13. bölümünde kaybolma, düşme, çığ vb. sahneler rastlanmaktadır. Bu örnekleri arttırmak mümkündür. Ayrıca güncel haberler de kayak sporunun tehlikeli olduğu algısını güçlendirmektedir. 2019 yılında Uludağ’da kaybolup hayatlarını kaybeden iki dağcı haberi ve Palandöken’de 2012’de kayak antrenmanı sırasında hayatını kaybeden Aslı Nemutlu haberi, çarpıcı örnekler olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla zorluk ve tehlike algısının temellerini değerlendirirken eski Türk filmlerinin etkisiyle birlikte, güncel diziler ve haberlere de bakmakta fayda vardır.

Çalışmada incelenen film kapsamında ortaya konan bulgular ve bu bulguların literatürle karşılaştırılmasıyla ulaşılan sonuçlar; Uludağ’ın pist çeşitliliği, güçlü imajı ve romantizm özelliğiyle oldukça değerli bir konumu olduğunu göstermektedir. Bu noktada, son yıllarda özellikle gece eğlencesi ve gençlik festivalleriyle öne çıkan Uludağ’a, en az yarım asırdır süregelen romantizm özelliğinin altını çizen pazarlama iletişimi mesajları geliştirmeleri

önerilebilir. Zira pazardaki bu güçlü algının altının çizilmesi, daha fazla çifti özellikle konaklamalı olarak destinasyona çekebilir. Bunun dışında, son yıllarda gerek ölümlü kazalarla gerekse hafta sonları oluşan kalabalık ve trafik sıkışıklığıyla gündeme gelen Uludağ'da, bir yeniden konumlandırma sürecine girilmesi ve bu süreçte özellikle pist çeşitliliği ve romantizm üzerinde durulması önerilebilir. Hatta bu yeniden konumlandırma sürecinde Yeşilçam'ın Uludağ'da çekilen ölümsüz eserlerinden yararlanılabilir. Böylece, son zamanlarda oluşan olumsuz algılar, nostaljik bir araçla, günümüze de atıfta bulunarak hafifletilebilir.

Kış sporları ve genel olarak kayak merkezlerine yönelik algılar konusunda ise tüm kayak merkezlerinin yöneticilerine ve Türkiye Kayak Federasyonu'na önemli görevler düşmektedir. Çünkü gerek incelenen filmde gerekse literatürdeki güncel çalışmalarda kış sporlarının zor ve tehlikeli olduğuna yönelik ciddi algılar söz konusudur. Bu noktada, özellikle kayak federasyonunun, kış sporlarına katılım oranının %1 olduğu ülkemizde, bu sporu gençlere ve çocuklara sevdirecek ve onların bu sporda devamlılıklarını sağlayacak faaliyetlerde bulunmaları, kayak merkezi yöneticilerinin de bu çabalara destek olmaları önemlidir. ABD'deki Ulusal Kayak Alanları Birliği'nin (NSAA) büyüme modeli, bu çerçevede dikkate alınabilecek önemli modellerden biridir. Zira NSAA, yeni başlayan kayakçıları sürekli kayakçılara "dönüştürmek" noktasında önemli çabalar ortaya koymakta, son yıllarda bunun karşılığı kısmen de olsa almaktadır. Bu çabalar arasında; modern öğrenme merkezlerinin açılması, bilet-ders-ekipman fiyatlarındaki iyileştirmeler, yeni başlayan kayakçılar için özel ekipmanların geliştirilmesi ve işçi teşvikleri dikkat çekmektedir. Kurum bu çabalar sayesinde, henüz tam istenen noktaya ulaşamasa da 2015 yılında %15 olan "dönüştürme" oranının 2018'de %19'a yükseldiğini açıklamıştır (NSAA, 2020a-2020b). Türkiye'de de kayak federasyonu tüm kayak merkezleriyle işbirliği yaparak, NSAA'nın uygulamalarına benzer çalışmalarla kış sporlarına yönelik olumsuz alguları yıkıp daha fazla insanı, bu sporun bir parçası haline getirebilir. Bu sayede bir taraftan özellikle hafta içi günlerinde ziyaretçi sıkıntısı çeken kayak destinasyonlarına fayda sağlanmış olur, diğer taraftan profesyonel sporcu sayısında yükselme sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Atabek, Ş. G. (2001). Göstergebilimsel Çözümleme: İletişim Çalışmalarında Göstergebilimsel Yöntem, (Editörler) Şendur Atabek, G. ve Atabek Ü.: *Medya Metinlerini Çözümlemek* içinde (ss.65-85). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Atay, L. ve Akyurt H. (2009). Uludağ Destinasyon İmajına Yönelik Ziyaretçi Algı ve Tutumlarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma, *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 6(3): 67-77.
- Balli, F., Balli, H. Ö. and Cebeci, K. (2013). Impacts of Exported Turkish Soap Operas and Visa Free Entry on Inbound Tourism to Turkey, *Tourism Management*, 37: 186-192.
- Beeton, S. (2008). From the Screen to the Field: The Influence of Film on Tourism and Recreation, *Tourism Recreation Research*, 33(1): 39-47.
- Çam, Ş. (2015). Medya Çalışmalarında Göstergebilim Çözümlemeleri. (Editör) Yıldırım, B.: *İletişim Araştırmalarında Yöntemler: Uygulama ve Örneklerle* içinde (ss. 287-320). İstanbul: Literatürk.
- Demirhan, G. (2003). Dağ Sporlarına İlişkin Riskin Algılanması, *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8(3): 3-10.
- Demirhan, G., Asci, F. H., Kangalgil, M. and Saracbası, O. (2014). Perception of Risk and Attractiveness of Extreme Sports among Turkish University Students, *Hacettepe Journal of Sport Sciences*, 25(1): 11-22.

- Demiroğlu, O. C. (2014). *Kış Turizmi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Evren, S. (2016). *Türkiye’de Kış Turizmi Destinasyonlarının Rekabetçi Konumlandırması, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir*.
- Evren, S. (2019). Gençlerin Kış Turizmine Katılım Kısıtlarının İncelenmesi: Gümüşhane Üniversitesi Öğrencileri Örneği. I. Uluslararası Kış Turizmi Kongresi, 19-21 Aralık 2019, Erzurum, Türkiye.
- Evren, S. and Kozak, N. (2018). Competitive Positioning of Winter Tourism Destinations: A Comparative Analysis of Demand and Supply Sides Perspectives–Cases from Turkey, *Journal of Destination Marketing & Management*, 9: 247-257.
- Evren, S. ve Güldemir, O. (2016). Türkiye’de Kış Turizminin Başladığı Yer: Uludağ. (Editör) Kozak N.: *Dünden Bugüne Türkiye’de Turizm: Kurumlar, Kuruluşlar, Turizm Bölgeleri, Meslekler İçinde* (ss. 263-296). İstanbul: Yıkılmazlar Basın Yayın.
- Gençer, R. T, Demir C. ve Aycan, A. (2008). Kayak Merkezlerindeki Spor Turistlerinin Hizmet Kalitesi Algılarını Etkileyen Değişkenler, *Ege Akademik Bakış*, 8(2): 437-450.
- Gilbert, D. and Hudson, S. (2000). Tourism Demand Constraints: A Skiing Participation, *Annals of Tourism Research*, 27(4): 906-925.
- Guiraud, P. (2016). *Göstergebilim*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Güngör, Ş. and Uysal, A. (2019). Film Tourism: The Influence of Film and TV Series on the Tourism Activities in Nevşehir, *International Journal of Geography and Geography Education*, 39: 189-202.
- Hudson, S. (2003). Winter Sport Tourism. (Ed.) Hudson S.: *Sport and Adventure Tourism* içinde (pp. 89-124). New York: The Haworth Hospitality Press.
- Hudson, S. and Ritchie, J. R. B. (2006a). Film Tourism and Destination Marketing: The Case of Captain Corelli’s Mandolin, *Journal of Vocational Marketing*, 12(3): 256-268.
- Hudson, S. and Ritchie, J. R. B. (2006b). Promoting Destinations via Film Tourism: An Empirical Identification of Supporting Marketing Initiatives, *Journal of Travel Research*, 44: 387-396.
- Hudson, S., Hinch, T., Walker, G. and Simpson, B. (2010). Constraints to Sport Tourism: A Cross-Cultural Analysis, *Journal of Sport & Tourism*, 15(1): 71-88.
- International Skiing History Association, (2019). *Origin Story: Where Did Skiing Begin?*, [Online] <https://skiinghistory.org/news/origin-story-where-did-skiing-begin> [Erişim Tarihi: 20. 05. 2019].
- İnal, O. (2019). Mount Uludağ: The Making of Turkey’s St. Moritz. (Eds.) Strobl, P. and Podkalicka, A.: In *Leisure Cultures and the Making of Modern Ski Resorts* (pp. 71-92). Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan.
- Karay, R. H. (2011). *Karlı Dağdaki Ateş*. Ankara: İnkılap Kitapevi.
- Kervankıran, İ. ve Çuhadar, M. (2018). Mardin’de Çekilen Dizi ve Filmlere Dönük Yerel Halkın Algısı, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2(1): 44-59.
- Mutlu, E. (2012). *İletişim Sözlüğü*. Ankara: Sofos Yayınları.
- NSAA (2020a). *Model for Growth*. [Online] <http://www.nsa.org/growing-the-sport/model-for-growth/> [Erişim Tarihi: 07.05.2020].
- NSAA (2020b). *NSAA Conversion Cookbook*. [Online] <http://www.nsa.org/growing-the-sport/conversion-cookbook/> [Erişim Tarihi: 07.05.2020].

- Pashı, M. M. ve Zere, S. (2020). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin 'Kış Turizmi' Kavramına Yönelik Bilişsel Yapılarının İncelenmesi Giresun İli Örneği, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(1): 75-88.
- Pegasus Havayolları (2020). *Türkiye'nin En Romantik Yerleri: 2020 Sevgililer Günü İçin Gidilebilecek Yerler*. [Online] <https://blog.flypgs.com/turkiyenin-en-romantik-yerleri/> [Erişim Tarihi: 15.06.2020].
- Peker, E. H. (2019). *Bursa'da Çekilen Filmler*. [Online] <https://www.belgeseltarih.com/bursada-cekilen-filmler/> [Erişim Tarihi: 15.06.2020].
- Rifat, M. (2013). *Açıklamalı Göstergibilim Sözlüğü: Kavramlar, Yöntemler, Kuramcılar, Okullar*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Riley, R., Baker, D. and Van Doren, C. S. (1998). Movie Induced Tourism, *Annals of Tourism Research*, 25(4): 919-935.
- Saltık, I. A., Coşar, Y. ve Kozak, M. (2010). Televizyon Dizilerinin Destinasyon Pazarlaması Açısından Olası Sonuçları, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 21(1): 41-50.
- Şahbaz, R. P. ve Kılıçlar, A. (2009). Filmlerin ve Televizyon Dizilerinin Destinasyon İmajına Etkileri, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 1(1): 31-52.
- Şaktimur, Ş. (1994). *Türkiye'de Kayak Sporununun Tarihçesi*. Ankara: ADKK Yayınları.
- Şallı, A. O., Küçük, V. ve Amman, M. T. (2017). Sporda Baskın Cinsiyet Analizi (Türkiye Örneği), *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 8(2): 154-165.
- Turizm Güncel (2015). *Dünyaca Ünlü Dizi ve Filmler Turizme Rekor Kırdırıyor*. [Online] <https://turizmguccel.com/haber/dunyaca-unlu-dizi-ve-filmler-turizme-rekor-kirdiriyor-h24835.html> [Erişim Tarihi: 05.06.2020].
- Uysal, T. (2017). *Yeşilçam'ın Beyaz Filmleri: Uludağ ve Sinema*. [Online] <https://www.canakkaleninsesi.com/kose-yazisi/2192/yesilcamin-beyaz-filmleri-uludag-ve-sinema.html> [Erişim Tarihi: 15.06.2020].
- Ülker, İ. (2006). *Dağlarımız: Dağ Sporları ve Dağ Turizmi, Yüksek Dağlarımız ve Kayak Merkezleri*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Ünal, S. (2014). *Göstergibilimsel açıdan Sembolik Tüketim*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Williams, P. and Fidgeon, P. R. (2000). Addressing Participation Constraint: A Case Study of Potential Skiers, *Tourism Management*, 21(4): 379-393.
- Williams, P. W. and Lattey, C. (1994). Skiing Constraints for Women, *Journal of Travel Research*, 32(2): 21-25.
- Yanmaz, P. (2011). Turizm Tanıtımında Sinemanın Rolü, *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, Eylül, 2: 112-139.
- Yılmaz, H. ve Yolal, M. (2008). Film Turizmi: Destinasyonların Pazarlanmasında Filmlerin Rolü, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1): 175-192.
- Yüksel, M. (2014). Cinsiyet ve Spor, *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, 7(19): 663-684.